
ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА

УДК 640.41:346.5](477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.19.34>

Луцький І.М.

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4860-1169>

Lutskyi Ihor

Cherkasy State Technological University

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЬНИХ МЕРЕЖ В УКРАЇНІ

LEGAL REGULATION OF HOTEL CHAINS IN UKRAINE

Глобалізаційні та інтеграційні світові процеси в індустрії гостинності супроводжуються відповідними трансформаціям, що зумовлює натомість у нормативно-правових документах відповідних змін, корегування, оновлення або навіть скасування. Отже, аналізуючи стан сучасного нормативно-правового забезпечення в Україні для сфери послуг, яка стосується готельних мереж, варто не забувати про системність організації та надання послуг в готельних мережах. Мета дослідження – аналіз чинних нормативно-правових документів для регулювання діяльності готельних мереж в Україні в сучасних умовах господарювання. Об'єкт дослідження – чинники та система нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні. Предмет дослідження – сукупність теоретико-методологічних і прикладних аспектів стосовно визначення сутності та принципів формування системи нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні. Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні аргументів щодо визначення чинників і принципів формування системи нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні в сучасних умовах господарювання. Узагальнені дані про те, що в готельних мережах має місце поєднання комплексу послуг не тільки як місця розміщення туристів, але й послуг харчування, що зумовлює обов'язковість застосування системного підходу до нормативно-правового забезпечення. Здійснено аналіз стану сучасного нормативно-правового забезпечення в Україні для сфери послуг, яка стосується готельних мереж. Висновки за результатами наукового дослідження та відповідні пропозиції щодо аналізу системи нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні можуть зацікавити фахівців і персоналу в індустрії гостинності, зокрема менеджерів, які надають послуги в готельних мережах, а також відповідні структурні підрозділи органів державної влади та місцевого самоврядування, що стосуються туризму, індустрії гостинності.

Ключові слова: готелі, готельні мережі, державне регулювання, закони, законодавство, індустрія гостинності, нормативи, право, стандарти, Україна.

Globalisation and integration processes in the hospitality industry are accompanied by corresponding transformations, which in turn leads to corresponding changes, adjustments, updates or even cancellations in regulatory documents. The relevance of the study on this topic is due to the need to constantly study, analyse and take into account the conditions approved by the current legislation of Ukraine and the standards and regulations relevant to the industry. Thus, when analysing the state of the current regulatory framework in Ukraine for the service sector related to hotel chains, one should not forget about the systematic organisation and provision of services in hotel chains. The purpose of the study is to analyze the current regulatory and legal documents for regulating the activities of hotel chains in Ukraine in the current economic

---

environment. The object of the study is the factors and system of regulatory and legal regulation of hotel chains in Ukraine. The subject of the study is a set of theoretical, methodological and applied aspects related to determining the essence and principles of formation of the system of regulatory and legal regulation of hotel chains in Ukraine. The scientific novelty of the study is to summarize the arguments for determining the factors and principles of formation of a system of regulatory and legal regulation of hotel chains in Ukraine in the current economic environment. The article summarises the fact that hotel chains combine a range of services not only as a place of tourist accommodation, but also catering services, which necessitates a systematic approach to regulatory and legal support. The article analyses the state of the current regulatory framework in Ukraine for the service sector related to hotel chains. The versatility of services in hotel chains clearly demonstrates the dominance and expediency of this form of organisation in the future. It is proved that the issue of regulatory and legal regulation of hotel chains in Ukraine requires consideration and analysis both in terms of general characteristics and taking into account the specifics of the organisational component of functioning of international and national hotel chains. The conclusions of the research and relevant proposals for analysing the system of regulatory and legal regulation of hotel chains in Ukraine may be of interest to specialists and staff in the hospitality industry, in particular, managers providing services in hotel chains, as well as relevant structural units of state and local authorities related to tourism and the hospitality industry.

Keywords: hotels, hotel chains, government regulation, laws, legislation, regulations, law, hospitality industry, standards, Ukraine.

Постановка проблеми. Для розуміння важливості нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні доцільно врахувати не тільки вимоги щодо дотримання галузевих, національних і міжнародних стандартів щодо організації та безпосередньої діяльності готельних мереж, але й визначати місце кожного окремого готелю мережі в конкретно означеному часі та місці розміщення, за умов впливу зовнішніх і внутрішніх факторів тощо. Нормативно-правові документи періодично потребують змін, корегування, оновлення або навіть скасування. Натомість глобалізаційні та інтеграційні світові процеси на ринку готельно-ресторанних послуг супроводжуються відповідними трансформаціями.

Мета дослідження – аналіз чинних нормативно-правових документів для регулювання діяльності готельних мереж в Україні в сучасних умовах господарювання.

Об'єкт дослідження – чинники та система нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методологічних і прикладних аспектів стосовно визначення сутності та принципів формування системи нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні.

Методичною та методологічною основою для аналізу визначеної тематики стали, зокрема, аналітичні методи, методи систематизації, спостереження та порівняння.

Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні аргументів щодо визначення чинників і принципів формування системи нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні в сучасних умовах господарювання. Беручи до уваги те, що в готельних мережах має місце поєднання комплексу послуг не тільки як місця розміщення туристів, але й послуг харчування, для аналізу стан сучасного нормативно-правового забезпечення в Україні для сфери послуг, яка стосується готельних мереж, варто не забувати про системність організації та надання послуг в готельних мережах. Таким чином актуальність дослідження за визначеною тематикою обумовлена потребою постійно вивчати, аналізувати та брати до виконання ті умови, які затверджені в чинному законодавстві України та відповідних галузі стандартах і нормативах. Досвід роботи на теренах України низки готельних мереж національного та міжнародного рівня дає підстави щодо доцільності розширювати ринок готельних послуг за рахунок збільшення кількості подібних закладів і пошуку інвестицій для покращення якості та урізноманітнення їх послуг у конкурентному середовищі. Універсальність послуг в готельних мережах переконливо свідчить про домінування та доцільність такої форми організації діяльності й в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До переліку інформативної бази, що була взята за основу дослідження визначеної наукової тематики, увійшли матеріали з офіційних джерел Кабінету Міністрів України (далі – КМУ), установ і відомств, в першу чергу, закони України, Постанови КМУ, розпорядження тощо [10; 12–20; 24]. Про розвиток готельного бізнесу України та світу в умовах сьогодення свої результати дослідження протягом останніх декількох років опублікували, зокрема, такі вітчизняні науковці, як Баженова С., Пологовська Ю., Канцур І. [3], Шевчук Ю.А. [23]. Андренко І. та Шестірко А. досліджували особливості функціонування готельних ланцюгів в Україні [1]. Гакова М.В. на прикладі міжнародних готельних мереж дослідила їх сутність та особливості в умовах глобалізації, здійснила аналіз сучасного стану та тенденцій їх розвитку, виділила основоположні принципи міжнародних готельних мереж в глобальному контексті та навела конкурентні переваги міжнародних готельних мереж із дотриманням нормативно-правових вимог [8]. Гончар Л.О. та Беляк А.О. вивчали нормативно-правове регулювання діяльності підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу [9].

Особливий інтерес під час дослідження аспектів нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні становили результати дослідження Петренко Н.О., Поліщук О.А. та Коваленко Л.Г. щодо правового регулювання готельно-ресторанного бізнесу, що є важливим адміністративним інструментом національного регулювання. Авторами доведена необхідність удосконалювати нормативне законодавство в готельно-ресторанній сфері «як важливого адміністративного важеля державного правового регулювання» [11]. Певний інтерес сучасних дослідників викликала робота Антоненко І.Я., Мельник І.Л., Вошаної М.В. щодо практики HR-менеджменту в українській готельній мережі [2].

Василенко О. та Литвинець С. в своїй праці «Особливості застосування аутсорсингу в готельно-ресторанному бізнесі» на прикладі «MilinaOutsourcing» показали переваги впроваджені компанії моделі аутсорсингу, що спрямована на заміщення управлінського складу закладу готельно-ресторанного бізнесу працівниками на контрактній основі, що на відміну від стандартних договорів управління сприяє не лише оптимізації робочих процесів і удосконаленні контролю, але й економії коштів на утриманні керівницького складу [5].

Практичне значення мають публікації результатів дослідження тих науковців, які аналізують розвиток готельних мереж на прикладі окремих територій України з усіма їх особливостями та креативним підходом до організації та забезпечення функціонування [21]. В умовах воєнного стану в Україні науковці працюють не тільки для здійснення аналізу сучасного стану в економіці, але й моделюють ситуацію щодо планових критеріїв для відновлення у повоєнний період [6]. Широкий спектр інформації за визначеною тематикою в умовах воєнного стану в Україні розміщений на онлайн-ресурсах державних органів законодавчої та виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, на веб-сайтах підприємств індустрії гостинності та окремих готелів і готельних мереж, а також на порталах спеціалізованих ЗМІ та громадських об'єднань, які вивчають, популяризують та ознайомлюють коло зацікавлених осіб щодо сфери індустрії гостинності, туризму та готельного бізнесу [4; 7; 22; 25]. Отже, питання нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні вимагає розгляду та аналізу як з точки зору загальних характеристик, так і з врахуванням специфіки організаційної складової функціонування міжнародних і національних готельних мереж.

Методологія та методи дослідження. Методичною та методологічною основою для аналізу визначеної тематики стали, зокрема, аналітичні методи, методи систематизації, спостереження та порівняння.

Викладення основного матеріалу. Сучасні умови господарювання підприємств індустрії гостинності в світі зумовлюють необхідність постійно удосконалювати чинне

законодавство та адаптувати стандарти, зокрема щодо організації послуг, менеджменту та якості, до тих вимог, які є пріоритетними на міжнародному, національному та галузевому рівні. Україна за останні декілька років, окрім негативного впливу та наслідків від пандемії через COVID-19, нестабільності в економіці та анексії частини територій російським агресором, з часу повномасштабного вторгнення ворога перебуває у воєнному стані, що зумовило кардинальні зміни й в багатьох секторах економіки та життєзабезпечення населення країни. Готельні мережі, ідея створення яких у світовому туризмі відбулася в ХХ ст., сприяють розробці та застосуванню уніфікованих стандартів готельних послуг незалежно від країни розташування готелю, що створює певні зручності як для туристів, які завчасно знають про очікувані послуги та сприяє задоволенню їх потреб, так і для власників готелів, адже мають місце кращі умови для масштабування сфери діяльності, економії ресурсів, збільшення рентабельності та інвестиційних можливостей тощо (рис. 1).

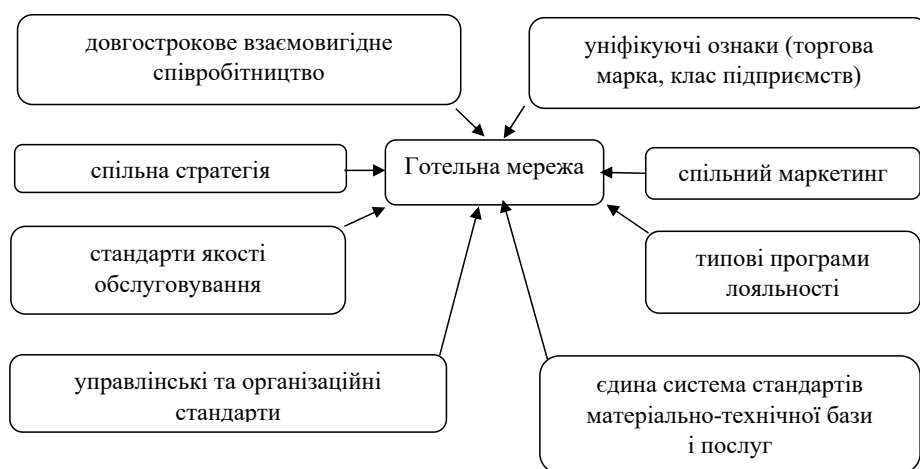

Рис. 1. Складові визначення сутності поняття «готельних мереж»

Джерело: сформовано на основі [8, с. 43]

Як результат, покращується якість послуг. За даними, оприлюдненими Всесвітньою туристською організацією, частка індустрії гостинності становить 10% від світового виробничо-сервісного ринку, а також 5% усіх податків, 7% світових інвестицій. В індустрії гостинності в світі зайнятий кожен 12-й працівник [8, с. 43].

Чітке розуміння складових сутності поняття «готельних мереж» має сприяти й визначенню напрямків дослідження принципів нормативно-правового регулювання їх діяльності та особливостей розробки для міжнародних і національних готельних мереж. В табл. 1 представлено класифікацію готельних мереж за категоріями відповідно до класифікації Міжнародної готельної асоціації (МГА).

У готельно-ресторанному бізнесі також відбуваються певні зміни щодо організації та планування своєї діяльності. Одним із сегментів, на які під час дії воєнного стану варто звертати посилену увагу, є врахування змін до чинного законодавства країни та розробка проектних рішень для втілення в життя нормативних вимог безпеки та якості. Отже, враховуючи те, що готельно-ресторанний бізнес в Україні не за всіма критеріями відповідає міжнародним стандартам, для розробки пропозицій щодо внесення відповідних змін до чинного законодавства України та ініціювання розробки проектів щодо впровадження певних нагальних заходів у цій галузі, підприємцям, галузевим громадським організаціям є сенс гуртуватися та пропонувати державним структур-

ним органам влади ті стандарти, що відповідають міжнародним, і дотримання яких сприяло б вирішенню низки проблемних питань, зокрема щодо безпеки, цифрових технологій, комунікативних засобів, логістики, підготовки фахівців, інклюзії [3].

Таблиця 1

Класифікація готельних мереж за категоріями відповідно до класифікації МГА

Пор. №	Категорія	Характерна ознака
1	Корпоративні	готельні корпорації, що володіють численними підприємствами
2	Мережі незалежних підприємств	об'єднуються для використання загальної системи бронювання, концепції маркетингу, реклами та інших характерних для окремого підприємства послуг
3	Управлінські мережі	надають управлінські послуги

Джерело: сформовано на основі [8, с. 43]

Досвід функціонування готельних мереж під час періоду, коли сталося загострення пандемії COVID-19, активізував потреби більш активного використання інноваційних технологій не тільки у виробничій діяльності, але й в управлінській та фінансовій сфері. Так, наприклад, для зниження збитків, завданих пандемічними факторами, в готельних мережах були задіяні антикризові заходи, у тому числі спрямовані на поліпшення сервісних послуг у закладах, удосконалення дизайну, створення привабливих умов і атмосфери під час перебування там гостей [3]. Якщо для адаптації та підготовки до викликаних пандемією заборон та обмежень у сфері громадського харчування у даному сегменті індустрії гостинності, все ж, залишався певний час, то для готелів негативні наслідки виявилися практично одразу, що в результаті стало причиною закриття майже 35–40% готелів в Україні та обмеження діяльності в інших [23, с. 44]. Фактично ті, що продовжили функціонувати в той час, мали втрати доходу від 60 до 90%. Серед головних наслідків впливу пандемії для готельного бізнесу стали, перш за все, відсутність гостей, закриття готелів, падіння доходів, що зумовило власників й управителів готелів з метою запобігання втрати персоналу в майбутньому тимчасово відправляти їх у відпустку за власний рахунок, а також зменшити й навіть припинити рекламні кампанії тощо [23, с. 44].

Доцільно зазначити про те, що навіть під час дії воєнного стану в Україні продовжується робота в напрямку активізації виробничої діяльності підприємств, вводяться в експлуатацію нові об'єкти, продовжуються процеси підвищення кваліфікації фахівців і підготовки нових кадрів для галузей економіки народного господарства країни. Це стосується й такого сегменту в індустрії гостинності, як готельні мережі, досвід роботи яких довів свою здатність щодо конкурентоспроможності навіть під час воєнного стану.

Дотримуючись чинного законодавства України, всі підприємства галузі мають права та обов'язки виконувати як загальні для всіх підприємств країни вимоги, так і ті, які безпосередньо стосуються готельно-ресторанного бізнесу. Щодо готельних мереж доцільно зазначити такі їх види, як міжнародні та національні, де господарства діяльність здійснюється на основі відповідних угод (контрактів) або за умовами франчайзингу. Як відомо, на міжнародному рівні готелі та готельні мережі мають дотримуватися «Міжнародної готельної конвенції», що визначає концептуальні засади, правила та порядок регулювання процесу підписання та виконання готельних контрактів між туристичними агентами та власниками готелів, які беруть на себе зобов'язання дотримуватися цих умов і використовувати у своїй щоденній практиці під час підписання контрактів.

В Україні також здійснюються відповідні регулюючі дії, спрямовані на вирішення питання щодо комерційних договорів і ділових відносин у сфері бізнесу. Прикладом

уваги держави Україна до регулювання питань в індустрії гостинності, зокрема й щодо готелів і готельних мереж, може слугувати Цивільний кодекс України, який, зокрема, детально визначає суть комерційної концесії, а також Господарський і Податковий кодекси, Закон України «Про туризм» [10].

Під час війни, розв'язаної російським агресором, ситуація в готельному бізнесі вимагає розробки на державному рівні таких умов, які мали б сприяти мотивації молодих людей навчатися за спеціалізацією «Готельно-ресторанна справа», а для тих, хто буде мати бажання підвищити свій фаховий рівень або перекваліфікуватися та отримати посаду в сфері індустрії гостинності, створити відповідні умови для навчання та набуття практичних навичок. Дослідження, проведені під час війни в Україні, свідчать про те, що починати працювати в індустрії готельно-ресторанного бізнесу мають намір 13% майбутніх підприємців [3]. Готелі та й інші заклади розміщення під час війни в Україні приймають не тільки для внутрішньо переміщених осіб, але й волонтерів; українських захисників із тих місць, де йдуть бої, надають послуги тимчасового відпочинку, харчування, облаштування волонтерських складів, пунктів першої допомоги тощо.

Шириться країною й офіційно підтримана Державним агентством розвитку туризму і Міністерством культури та інформаційної політики акція, ініційована Українською готельно-курортною асоціацією (UHRA) від імені громади індустрії гостинності «Відвідай Україну в майбутньому», основне завдання якої полягає в підтримці української індустрії гостинності, яка бере участь у забезпеченні тилу військових дій та несе значні фінансові витрати з початку війни [3]. Ініціатива українських готелів для свого втілення потребує також розробки та запровадження заходів, спрямованих на забезпечення якісних готельних послуг, які навіть під час війни мають бути відповідними міжнародним, національним і галузевим стандартам. У той же час особливості воєнного часу зумовлюють активізацію щодо пошуку та мотивації потенційних інвесторів у допомозі готельному бізнесу та індустрії гостинності в цілому. Прикладом реалізації такої підтримки стали факти «пожертвованого бронювання» номерів в українських готелях на будь-яку дату протягом року, починаючи з повномасштабного вторгнення агресора [3].

Агентством Bloomberg, наприклад, 5 березня 2022 року оприлюднено інформацію про те, що «сервіс оренди Airbnb отримав в Україні замовлення майже на 2 мільйони доларів від людей, які не проживають у заброньованих номерах, але просто бажають фінансово підтримати постраждалих від війни українців». Замовники зі США, Великобританії та Канади становили в такому замовленні близько трьох четвертих від усіх, хто долучився до акції лише за 2 дні [3].

Для того, щоб дослідити принципи нормативно-правових вимог до організації та діяльності готельних мереж, доцільно, в першу чергу, чітко розуміти сутність їх формування та визначати основні відмінності від окремих готелів, які надають готельні послуги одноосібно в якості суб'єкта господарювання в індустрії гостинності. Для регулювання нормативно-правових відносин у сфері готельного бізнесу треба враховувати, що на готельному ринку України функціонують як світові готельні мережі, так і національні готельні мережі, які фактично є конкурентами в даному сегменті готельних послуг. Для аналізу стану дотримання в готельних мережах чинного законодавства України, відповідності кожного готелю стандартам, дотримання яких в Україні є обов'язковим, доцільно акцентувати увагу на тих умовах, що становлять основу для їх функціонування в якості міжнародних або національних. Так, наприклад, варто враховувати те, що мережі обумовлюють об'єднання окремих готелів під єдиним фірмовим знаком, дотримання загальних стандартів обслуговування, спільної концепції та спільної маркетингової стратегії [1].

Особливістю відомих готельних мереж є те, що вони розробляють та запроваджують свої правила та стандарти обслуговування, які мають вирізняти готелі від-

повідної готельної мережі. У той же час це не виключає вимогу дотримуватися не тільки внутрішньо-мережових, але й міжнародних стандартів щодо сервісу [1]. Також для кожної готельної мережі характерним є ототожнення свого бренду та іміджу зі специфікою готельного сервісу. Прикладом може слугувати, зокрема, перший готель Premier Hotel Miskolc мережі Premier, що відкрився в Європі (Угорщина), «інтегруючи готельну мережу в міжнародний готельний ринок» [1]. В Україні через військові дії на території тимчасово окупованого Херсону було припинено діяльність готелю Premier Comras Hotel. Тим не менше варто зазначити, що у всіх діючих готелях першої української готельної мережі Premier Hotels and Resorts навіть під час воєнного стану в Україні дотримуються єдиних стандартів якості та рівня обслуговування відповідно для готелів 3–5-ти зірок. І тим не менше у кожному готелі мережі є свої індивідуальні особливості. Загальні стандарти якості та галузеві для готелів у готельних мережах, що розташовані на території України, як і специфічні, мають сприяти високому рівню послуг. Відмінність становлять спектр послуг, вибір яких зумовлений, зокрема, географічним розташуванням готелю, особливостями урбаністичної або рекреаційної курортної зони, що потребує дотримання додаткових норм і правил. Також особливість може бути в характерних послугах ділового спрямування, для спортсменів, дітей, тобто за категоріями відпочиваючих. Це може зумовлювати дещо відмінний і склад персоналу в готелі, і вид харчування, підбір страв, облаштування інфраструктурним обладнанням.

Для готельних ланцюгів характерною рисою є також форма колективного бізнесу під безпосереднім контролем керівництва мережі. В мережі можуть бути як власні будинки, так і орендовані. Під час розподілу прибутку керівництво мережі має певні переваги, але одночасно несе відповідальність за всі втрати через будь-які операції, включаючи фінансові.

Також для готельних мереж характерним є визначення загальної концепції діяльності, у тому числі щодо просування продукту та загальної торговельної марки. Право власності готельної мережі може бути надане власнику готелю або компанії, що укладає з готелями контракт на управління або франчайзингову угоду. Власник готелю може бути юридично оформлений як приватна особа або компанія, що набула готель у власність.

Готельна мережа таким чином формується з різних готелів, які виявили бажання приєднатися до цієї торговельної марки та дотримуватися окрім загальних стандартів до закладів розміщення, і притаманних безпосередньо конкретному бренду готельної мережі. Приєднання відбувається або купівлею закладів розміщення готельною компанією, або укладанням договорів франшизи чи контрактів на управління, що має відповідати чинному законодавству. В якості прикладу доцільно згадати найбільш відомі курортні готелі мережі Reikartz у Закарпатті – Reikartz Карпати та Reikartz Поляна, особливість надання послуг яких зумовлена розташуванням на території популярного закарпатського бальнеологічного курорту. До стандартів якості, яких мають дотримуватися в цих готелях, належать СПА-послуги, грязелікування, бальнеологія. Також обладнані відповідні кабінети та приміщення, де надаються послуги соляріїв, лікувальних масажів, апаратної фізіотерапії, сучасних методів омолодження, біоревіталізації, мезотерапії. Такі послуги вимагають залучення до роботи в готелях бальнеологічного спрямування фахівців і медичного персоналу відповідного рівня та кваліфікації, тобто мають бути виконані, зокрема, вимоги національних стандартів щодо праці.

Для готельної мережі Premier Hotels and Resorts концепція може обумовлюватися саме місцем розташування готелю мережі, що впливає на специфіку інфраструктури закладу та основного спрямування послуг, адже готелі мережі, які відповідають 3-4-5-ти зіркам і розташовані в Києві, Львові, Одесі, Олександрії, Полтаві, Полянці (Буковель), Почасві, Сумах, Харкові, а також у Мішкольці (Угорщина), концептуально можуть суттєво відрізнятися. Це може бути бізнес-готель; готель біля залізничного

вокзалу; готель з басейном; романтичний готель; готель у центрі; готель біля моря; історичний готель; курортний готель; СПА; сімейний готель.

На території України надає свої послуги й готельна мережа Radisson Hotels, яка стала першою іноземною мережею на території України та належить до всесвітньо відомих готельних брендів, створених у США, із висококласним сервісом, розкішною та великими курортними комплексами. До найбільш популярних курортних готелів належить Radisson Blu Resort, що розташований на курорті Буковель, особливістю та характерною ознакою послуг якого є гарантований трансфер для відпочиваючих від місця прибуття до гірськолижних розваг, що зумовлює, окрім інших, необхідність забезпечити безпеку логістичних і спортивно-розважальних послуг.

І хоча всі готелі мають дотримуватися стандартів і законодавчих вимог до організації та налагодження комунікативних зв'язків як із клієнтами, так і з партнерами, контролюючими органами тощо, ті готелі, які вперше використовують новітні технології, мають своїм прикладом слугувати для інших і дотримуватися нормативних вимог до впровадження інновацій. Це можливо розглянути на прикладі Holiday Inn, що став готельним ланцюгом, який вперше реалізував франшизу та вперше ввів у дію комп'ютерну систему бронювання. У готелях цієї мережі гарантований незмінний сервіс, налагоджена чітка взаємодія структурних підрозділів, має місце жорсткий контроль з боку головного офісу, що відповідає нормативам якості.

Нормативно-правове регулювання діяльності суб'єктів господарської діяльності у сфері готельно-ресторанного і туристичного бізнесу (сфери гостинності) є важливим адміністративним важелем державного регулювання. Досліджуючи весь спектр нормативно-правових актів України, що регулюють діяльність суб'єктів господарювання в сфері гостинності, варто структурувати їх за групами: Закони України, постанови Кабінету міністрів України, національні стандарти України, міжнародні стандарти, інші нормативно-правові акти. Актуальною вбачається проблема комплексного аналізу нормативно-правового регулювання діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу, у тому числі й готельних мереж, що може сприяти забезпеченню їх фінансової стійкості в стратегічній перспективі [9]. Констатуємо наявність значної за кількістю та різноманітністю нормативно-правових актів для регулювання дій суб'єктів господарювання, юридичних і фізичних осіб, які здійснюють або мають намір здійснювати господарську діяльність, досить складним і трудомістким є завдання систематизувати та розподілити за відповідними ознаками цей масив документів, виокремлюючи ті, що стосуються загальної юрисдикції та ті, що є суто специфічними для готельних мереж. Регулювання основ господарської діяльності в Україні забезпечують такі законодавчі документи, як Цивільний і Господарський кодекси України. Умови функціонування підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу визначені в Законах України «Про туризм», «Про курорти», «Про стандартизацію», «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист прав споживачів». Кабінет Міністрів України відповідно до своїх повноважень періодично розподіляє між відповідними органами центральної виконавчої влади функції щодо регулювання діяльності в індустрії гостинності. Категорії об'єктам туристичної інфраструктури затверджує Державне Агенство розвитку туризму України (ДАРТ). З 2004 р. в Україні діють «Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг» [15], з 2006 р. – «Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)» [14], з 2009 р. – Порядок встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) [13]. У 2012 р. Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України скасовано обов'язкову сертифікацію готельних послуг та послуг харчування. Наразі мають місце зміни та доповнення [24]. Важливе значення в господарській діяльності посідає виконання

статей Податкового кодексу України [12], куди періодично вносяться певні зміни та доповнення. Так, наприклад, у листопаді 2020 р. були внесені зміни щодо державної підтримки культури, туризму та креативних індустрій [17]. Всі суб'єкти господарювання, як юридичні, так і фізичні особи, зобов'язані здійснювати законодавчо затверджений документообіг своєї діяльності, де також важливе місце посідають нормативні форми первинного обліку, форми звітності тощо [20]. Передбачене в Україні з 2020 р. й державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор [19]. У 1995 р. прийнято Закон «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального», остання редакція якого відбулася 23 листопада 2023 р. [18]. Періодично законодавчі акти редагуються залежно від вимог часу [16].

В Україні для забезпечення якісного функціонування закладів готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, враховуючи те, що готельний бізнес є сегментом готельно-ресторанного бізнесу, а готельно-ресторанний – сегмент індустрії гостинності, яка є сегментом туристичної діяльності, практично всі стандарти, де визначено певні аспекти щодо готелів, стосуються й туризму як пріоритетної галузі економіки країни. Враховуючи, що в публікаціях вітчизняних науковців вже не один раз за останні роки наводиться характеристика чинних національних стандартів, які стосуються функціонування закладів готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, в цій статті лише перелічено основні з них: ДСТУ 4268:2003 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги», ДСТУ 4269:2003 «Послуги туристичні. Класифікація готелів», ДСТУ 4281:2004 «Заклади ресторанного господарства», ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення». Затверджено в Україні й низку вітчизняних нормативно-правових аналогів, які гармонізовані з міжнародними стандартами. Це, наприклад, ISO/FDIS 18513:2003 *Tourism services. Hotels and tourism accommodation. Terminology, що адаптований у ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення».*

Для готельно-ресторанної інфраструктури вагоме значення мають і такі стандарти та норми, що стосуються будівництва та реконструкції. Окрім тих, які вже не один рік діяли в сфері будівництва закладів розміщення та громадських будівель, варто назвати, наприклад, ДБН В.2.2-9:2018, ДБН В.2.2-20:2008, ДБН В.2.2-25:2009. На офіційному сайті Міністерства відновлення розвитку громад, територій та інфраструктури України оприлюднено нові державні будівельні норми, що стосуються захисних споруд цивільного захисту (ДБН В.2.2-5:2023), які набули чинності з 01.11.2023 р. у спрощеному порядку відповідно до потреб воєнного часу [10]. До такого важливого документу долучилися постійно діюча група з розгляду питань нормативного забезпечення проектування та будівництва об'єктів цивільного захисту Науково-технічної ради Мінінфраструктури за участю Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, Міністерство освіти та науки України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства цифрової трансформації України, Міністерства соціальної політики України [10].

За результатами дослідження правового регулювання та аспектів ціноутворення в сфері готельно-ресторанного й туристичного бізнесу вітчизняні науковці Петренко Н.О., Поліщук О.А. та Коваленко Л. Г. акцентували увагу на складнощях галузі народного господарства, якою є готельний та ресторанный бізнес, де поєднані виробництво, торгівля, заготівля сировини, організація процесу споживання домашнього приготування та покупних товарів, та дослідили питання ціноутворення, стандартизації, координації взаємовідносин між постачальниками послуг і споживачами.

Науковці за результатами вивчення та аналізу нормативно-правових регулятивних характеристик підприємств готельно-ресторанного бізнесу зробили висновок

про необхідність удосконалення змісту нормативного законодавства в цій сфері «як важливого адміністративного важеля державного правового регулювання» [11].

Практика HR-менеджменту в українській готельній мережі також зумовлює необхідність більше уваги приділити розробці рекомендацій на основі системи внутрішніх стандартів мережі для її застосування в сучасних умовах господарювання з метою «формування команди співробітників з єдиною місією, філософією та корпоративними цінностями» [2, с. 46].

Яскравим прикладом подібної системи навчання та формування команди може бути мережа Reikartz Hotel Group, де відповідно до стандартів готельної мережі призначається обов'язковий для кожного нового працівника курс у LMS [2, с. 46].

Особливості застосування аутсорсингу в готельно-ресторанному бізнесі передбачають також чітке розуміння сутності нормативно-правових засад в його діяльності, зокрема це стосується його різновидів (табл. 2) [5, с. 273].

Таблиця 2

Форми застосування аутсорсингу в готельно-ресторанних підприємствах

Пор. №	Форма аутсорсингу	Характерна ознака
1	Повний	готельно-ресторанне підприємство повністю передає певну функцію на виконання підрядній компанії
2	Частковий	підприємство передає частину своїх певних завдань
3	Сумісний	форма взаємодії, за якої замовник співпрацює одразу із кількома аутсорсерами
4	Проміжний	залучення фахівців до виконання основних бізнес-процесів туристичного чи готельного підприємства
5	Трансформаційний	залучення аутсорсера, який повністю ре організовує діяльність закладу гостинності, створює нову базу знань і навичок, розробляє новий кінцевий продукт чи послугу

Джерело: сформовано на основі [5, с. 273]

Отже, формування національних і регіональних (вітчизняних) готельних мереж, які об'єднані в торговельні марки зі стабільно високим рівнем обслуговування, є перспективним напрям розвитку ринку готельних послуг завдяки більш стабільного завантаження номерного фонду, що сприяє зменшенню витрат на резервування, маркетингові дослідження, рекламу, підготовку кадрів, закупівлю матеріалів, продукції, сировини [21]. Основним нормативним документом під час укладання ділових угод стає договір, де фіксуються всі вимоги готельної мережі, зокрема стосовно фасаду будівлі, інтер'єру, оснащення служб, уніфікованої системи бронювання, місця розташування та рівня сервісного обслуговування [21]. Саме завдяки формуванню найбільш вигідної системи керування в мережі забезпечується об'єднана система бронювання, централізованість щодо оперативності та економічності в постачанні продукції та матеріалів [21]. Отже, завдяки налагодженню роботи готельної мережі за усталеними стандартами можливо удосконалити сервісне обслуговування, безпеку, систему управління, впровадити новітні технології, за потреби змінити стратегію або розробити проект щодо відкриття нової готельної мережі під своїм брендом, знайти нові шляхи для приваблення туристичного потоку у свої заклади для нового розвитку готелю [21].

Як уже зазначалося вище, особливої уваги потребує бізнес під час війни. Не виключенням є й готельні мережі, для ефективної діяльності яких важливе значення доступ до інформації, чітке розуміння правил і вимог на державному рівні та відповідно до статусу та форми організації роботи в готельній мережі. У медійному просторі наразі з'являється достатньо багато різноманітної інформації, консультацій та аналітичних статей стосовно різних питань економіки. Наразі серед інформаційних сторінок

у соціальних мережах і на особистому офіційному сайті цікавість викликає інформаційний блок, де розміщується щодня поновлюваний перелік нормативних документів, аналітичних статей, рекомендацій, роз'яснень, які стосуються бізнесу країни у стані війни. Це і кадрові питання, питання форс-мажору, рекомендації юристів і багато іншого. Якщо у підприємця виникає проблемна бізнесова ситуація, яка лежить у законодавчій (не воєнній) площині – компанія LIGA ZAKON пропонує описати її у коментарях до розміщеного матеріалу і команда компанії буде намагатися допомогти [4].

Для того, щоб бути в курсі усіх бізнес-новин варто лише підписатися на сторінці компанії. Серед рубрик пропонуються аналітика та консультації за такими тематичними напрямками, як: транспорт, організація господарської діяльності, персонал, податки, звітність, облік, розрахунки, ППО, власність, суд, виконавча служба, юстиція, нотаріат, військова служба, мобілізація, озброєння, благодійна допомога, пенсії, пільги, соціальні виплати та інше. Також наповнюється актуальними матеріалами рубрика «Нові нормативні документи та роз'яснення», до якої входять, зокрема, тематичні напрямки: права людини, благодійна допомога, інформація, зв'язок, довірчі послуги, організація господарської діяльності. У вільному доступі розміщуються базові нормативні документи [4].

В Україні готують нові пільги для підтримки бізнесу під час війни, зокрема це стосується продовження строків служби зареєстрованих ППО, у яких такий строк закінчився у період дії воєнного стану, до припинення такого стану; звільнення від оподаткування платників єдиного податку четвертої групи за земельні ділянки, що розташовані [7]. Під час війни підприємцям важливо знати та передбачати можливі зони ризику [22]. Отже, компаніям, і малим, і великим, доведеться працювати за правилами, які висуваються умовами воєнного стану, та розробляти заходи подолання кризи та спрямовані для здобуття конкурентоспроможності.

Висновки. За результатами дослідження системи нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні можливо зробити відповідні висновки на основі досвіду роботи на теренах України низки готельних мереж національного та міжнародного рівня щодо доцільності розширювати ринок готельних послуг за рахунок збільшення кількості подібних закладів і пошуку інвестицій для покращення якості та урізноманітнення їх послуг у конкурентному середовищі. Беручи до уваги те, що в готельних мережах має місце поєднання комплексу послуг не тільки як місця розміщення туристів, але й послуг харчування, систематизовано наукові теоретико-методологічні та аналітичні й прикладні засади щодо базових аспектів нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні в сучасних умовах ведення бізнесу. Наведено переконливі факти домінування та доцільності застосування в перспективі такої форми організації діяльності, як готельні мережі, завдяки універсальності послуг.

Висновки за результатами наукового дослідження та відповідні пропозиції щодо аналізу системи нормативно-правового регулювання діяльності готельних мереж в Україні можуть зацікавити фахівців і персоналу в індустрії гостинності, зокрема менеджерів, які надають послуги в готельних мережах, а також відповідні структурні підрозділи органів державної влади та місцевого самоврядування, що стосуються туризму, індустрії гостинності.

Список використаних джерел:

1. Андренко І., Шестірко А. Особливості функціонування готельних ланцюгів в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1448/1393>
2. Антоненко І.Я., Мельник І.Л., Воцана М.В. Практика HR-менеджменту в українській готельній мережі. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 62. С. 44–48. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure62-8>

3. Баженова С., Пологовська Ю., Канцур І. Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в умовах сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1280/1234>.
4. Бізнес під час війни. *ТОВ «ЛІГА ЗАКОН»*. 2 березня 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/aktualno/11677_bznes-pd-chas-vyni-dopovnyutsya
5. Василенко О., Литвинець С. Особливості застосування аутсорсингу в готельно-ресторанному бізнесі. *Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації*. 2019. № 2. С. 272–283. URL: <http://restaurant-hotel.knukim.edu.ua/article/view/188211/188255>
6. Вдовічен А., Кифяк В. Сфера гостинності України: відновлення у повоєнний період. *Вісник КНТЕУ*. 2022. № 3. С. 68–77. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(143\)05](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(143)05)
7. Присяжна Людмила. В Україні готують нові пільги для підтримки бізнесу під час війни. 26 грудня 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/news/216250_v-ukran-gotuyut-nov-plgi-dlyapdtrimki-bznesu-pd-chas-vyni?&_ga=2.227360671.381469752.1704047070-1832977310.1684429131#_gl=1*p48u2i*_gclau*MjgwNjE5MjQ3LjE3MDE3MTMyNzg
8. Гакова М.В. Міжнародні готельні мережі: сутність та особливості в умовах глобалізації. *Бізнес-навігатор*. 2023. № 2. С. 42–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.72-6>
9. Гончар Л.О., Беляк А.О. Нормативно-правове регулювання діяльності підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск № 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-3>
10. Офіційний сайт Міністерства відновлення розвитку громад, територій та інфраструктури України. 2023. URL: <https://mtu.gov.ua/>
11. Петренко Н.О., Поліщук О.А., Коваленко Л.Г. Правове регулювання та аспекти ціноутворення в сфері готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. № 5, 2022. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.6>
12. Податковий кодекс України : *Закон України* від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 13-14. № 15–16. № 17. ст. 112. Документ 2755-VI – Редакція від 08.12.2023, підстава – 3453-IX, 3474-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
13. Порядок встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання). *Затверджено постановою Кабінету Міністрів України* від 29 липня 2009 р. № 803. URL: https://ips.ligazakon.net/document/kr090803?an=13&ed=2020_10_28
14. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) : *Постанова Кабінету Міністрів України* від 15 березня 2006 р. № 297. URL: https://ips.ligazakon.net/document/kr060297?an=9&ed=2012_09_05
15. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг. Затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. № 19. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 квітня 2004 р. за № 413/9012. URL: https://ips.ligazakon.net/document/reg9012?an=11&ed=2010_10_18
16. Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Держбуду і Держкомтуризму : Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України, Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України від 24 липня 2000 року № 160/1261. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 16 серпня 2000 р. за № 511/4732. URL: https://ips.ligazakon.net/document/reg4732?an=15&ed=2000_07_24
17. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної підтримки культури, туризму та креативних індустрій : *Закон України* від 04.11.2020 № 962-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2021. № 15. Ст. 124. Поточна редакція – Прийняття від 04.11.2020. Набрання чинності відбулась 23.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-20#Text>
18. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального : *Закон України* від 19 грудня 1995 року № 481/95-ВР. Редакція від 23.11.2023, підстава – 3193-IX, 1978-IX, 2800-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#Text>
19. Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор : *Закон України* від 14 липня 2020 року № 768-IX. Редакція від 31.12.2023, підстава – 2801-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text>

20. Про затвердження форм документів первинного обліку та Інструкції про порядок ведення документообігу при наданні готельних послуг у ДП «Укркомунобслуговування»: Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 13 жовтня 2000 року № 230. URL: https://ips.ligazakon.net/document/fin2209?ed=2000_10_13

21. Тітомир Л., Жовтяк К., Савенко А. Розвиток готельних мереж в Україні та шляхи їх розширення в місті Одеса та Одеської області. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-11>

22. Чи входить ваш бізнес у зону ризику? 2023. URL: https://promo.ligazakon.net/karta-rizikiv-2023/?utm_source=ligazakon_net&utm_medium=mainLZnet_menu&_ga=2.261100175.381469752.1704047070-1832977310.1684429131#gl=1*ndlfj*_gcl_au*MjgwNjE5MjQ3LjE3MDE3MTMyNzg

23. Шевчук Ю.А. Сучасний стан та перспективи розвитку готельного бізнесу України: чинники та проблеми. *Проблеми розвитку економіки. Вісник КНУТД. Серія: Економічні науки*. 2020. № 1 (143). С. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.30857/2413-0117.2020.1.4>

24. Щодо скасування обов'язкової сертифікації готельних послуг та послуг харчування: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 30.07.2012 № 876. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 вересня 2012 р. за № 1595/21907. Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 26 січня 2018 року № 93. URL: https://ips.ligazakon.net/document/re21907?an=2&ed=2018_01_26

25. Як змінився готельний сервіс під час війни. 25 січня 2023. URL: <https://ribashotelsgroup.ua/blog/kak-izmenilsya-gostinichniy-servis-vo-vremya-voyni/>

References:

1. Andrenko I., Shestirko A. (2022) Osoblyvosti funktsionuvannya hotelnykh lantsiuhiv v Ukraini [Peculiarities of functioning of hotel chains in Ukraine]. *Economy and society*, no. 40. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1448/1393> (in Ukrainian)

2. Antonenko I. Y., Melnyk I. L., Voshchana M. V. (2021) Praktyka NR-menedzhmentu v ukrainskii hotelnii merezhi. [Practice of HR-management in the Ukrainian hotel chain]. *Market infrastructure*, issue 62, pp. 44–48. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure62-8> (in Ukrainian)

3. Bazhenova S., Polohovska Y., Kantsur I. (2022) Rozvytok hotelno-restorannoho biznesu v umovakh sohodennia [Development of the hotel and restaurant business in today's conditions]. *Economy and society*, no. 38. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1280/1234> (in Ukrainian)

4. Biznes pid chas viiny [Business during the war]. *LIGA ZAKON LLC*. (March 2, 2022). Available at: https://biz.ligazakon.net/aktualno/11677_bznes-pd-chas-vyni-dopovnyutsya (in Ukrainian)

5. Vasylenko O., Lytvynets S. (2019). Osoblyvosti zastosuvannya autorsynhu v hotelno-restoranomu biznesi [Features of outsourcing in the hotel and restaurant business]. *Restaurant and hotel consulting. Innovations*, no. 2, pp. 272–283. Available at: <http://restaurant-hotel.knukim.edu.ua/article/view/188211/188255> (in Ukrainian)

6. Vdovichen A., Kifiak V. (2022) Hospitality sector of Ukraine: recovery in the post-war period. *SCIENTIA-FRUCTUOSA (Bulletin of the Kyiv National University of Trade and Economics)*, no. 143(3), pp. 68–77. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(143\)05](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(143)05) (in Ukrainian)

7. Prysyzhna Lyudmyla (December 26, 2022) V Ukraini hotuiut novi pilhy dlia pidtrymky biznesu pid chas viiny [Ukraine is preparing new benefits to support business during the war]. Available at: https://biz.ligazakon.net/news/216250_v-ukran-gotyut-nov-plgi-dlya-pdtrimki-bznesu-pd-chas-vyni?&_ga=2.227360671.381469752.1704047070-1832977310.1684429131#_gcl_au*MjgwNjE5MjQ3LjE3MDE3MTMyNzg (in Ukrainian)

8. Hakova M. (2023) Mizhnarodni hotelni merezhi: sutnist ta osoblyvosti v umovakh hlobalizatsii. [International hotel chains: essence and features in conditions of globalization]. *Business Navigator*, no. 2, pp. 42–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.72-6> (in Ukrainian)

9. Honchar L., Beliak A. (2021) Normatyvno-pravove rehuliuвання diialnosti pidpriemstv hotelno-restorannoho i turystychnoho biznesu [Normative and legal regulation of the activities of hotel, restaurant and tourist business]. *Economy and Society*, no. 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-3> (in Ukrainian)

10. Ofitsiinyi sait Ministerstva vidnovlennia rozvytku hromad, terytorii ta infrastruktury Ukrainy [Official website of the Ministry for Restoration of Development of Communities, Territories and Infrastructure of Ukraine]. (2023). Available at: <https://mtu.gov.ua/> (in Ukrainian)

11. Petrenko N., Polishchuk O., Kovalenko L. (2022) Pravove rehuliuвання ta aspekty tsinivotvorenna v sferi hotelno-restorannoho i turystychnoho biznesu [Legal regulation and aspects of pricing in the field of hotel, restaurant and tourism business]. *Efektivna ekonomika*, vol. 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.6> (in Ukrainian)

12. Podatkovi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy [Tax Code of Ukraine : Law of Ukraine]. of 2 December 2010, № 2755-VI. (2011) *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VRU)*, no. 13–14, no. 15–16, no. 17, art. 112. Document 2755-VI - Edition of 08.12.2023, basis – 3453-IX, 3474-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (in Ukrainian)

13. Poriadok vstanovlennia katehorii hoteliam ta inshym ob'ektam, shcho pryznachaiutsia dlia nadannia posluh z tymchasovoho rozmishchennia (prozhyvannia) [The procedure for establishing categories for hotels and other facilities intended to provide temporary accommodation services]. Approved by Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 803 dated July 29, 2009. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/kp090803?an=13&ed=2020_10_28 (in Ukrainian)

14. Poriadok nadannia posluh z tymchasovoho rozmishchennia (prozhyvannia) [The procedure for providing temporary accommodation services]. Approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine on March 15, 2006 No. 297. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/kp060297?an=9&ed=2012_09_05 (in Ukrainian)

15. Pravyly korystuvannia hoteliamy y analohichnymy zasobamy rozmishchennia ta nadannia hotelnykh posluh [Rules for the use of hotels and similar accommodation facilities and the provision of hotel services]. Approved by the Order of the State Tourism Administration of Ukraine of March 16, 2004 No. 19. Registered with the Ministry of Justice of Ukraine on April 2, 2004 under No. 413/9012. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/reg9012?an=11&ed=2010_10_18 (in Ukrainian)

16. Pro vyznannia takymy, shcho vtratyly chynnist, deiakyykh nakaziv Derzhbudu i Derzhkomturizmu [On Invalidation of Certain Orders of the State Construction and State Committee for Tourism]. Order of the State Committee for Construction, Architecture and Housing Policy of Ukraine, State Committee for Youth Policy, Sports and Tourism of Ukraine of July 24, 2000, No. 160/1261. Registered with the Ministry of Justice of Ukraine on August 16, 2000 under No. 511/4732. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/reg4732?an=15&ed=2000_07_24 (in Ukrainian)

17. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo derzhavnoi pidtrymky kultury, turizmu ta kreatyvnykh industrii : Zakon Ukrainy [On Amendments to the Tax Code of Ukraine on State Support for Culture, Tourism and Creative Industries : Law of Ukraine] of 04.11.2020 No. 962-IX. Bulletin of the Verkhovna Rada (VRU), 2021, No. 15, p. 124. current version – Adoption of 04.11.2020. The Law entered into force on 23.12.2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-20#Text> (in Ukrainian)

18. Pro derzhavne rehuliuвання vyrobnytstva i obihu spyrtu etylovoho, spyrtovykh dystyliat, alkoholnykh napoiv, tiutiunovykh vyrobiv, ridyn, shcho vykorystovuiutsia v elektronnykh syharetakh, ta palnoho : Zakon Ukrainy [On State Regulation of Production and Circulation of Ethyl Alcohol, Alcohol Distillates, Alcoholic Beverages, Tobacco Products, Liquids Used in Electronic Cigarettes and Fuel: Law of Ukraine] of December 19, 1995 No. 481/95-BP. Version of 23.11.2023, basis – 3193-IX, 1978-IX, 2800-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#-Text> (in Ukrainian)

19. Pro derzhavne rehuliuвання diialnosti shchodo orhanizatsii ta provedennia azartnykh ihor : Zakon Ukrainy [On state regulation of activities related to the organization and conduct of gambling] : Law of Ukraine No. 768-IX of July 14, 2020. Edition of 31.12.2023, basis – 2801-IX. (in Ukrainian)

20. Pro zatverdzhennia form dokumentiv pervynnoho obliku ta Instruksii pro poriadok vedennia dokumentoobihu pry nadanni hotelnykh posluh u DP «Ukrkomunobsluhovuvannia» : Nakaz Derzhavnoho komitetu budivnytstva, arkhitektury ta zhytlovoi polityky Ukrainy [On Approval of Forms of Primary Accounting Documents and Instruction on the Procedure for Maintaining Document Flow in the Provision of Hotel Services in the State Enterprise "Ukrkomunobsluhovuvannia": Order of the State Committee for Construction, Architecture and Housing Policy of Ukraine] of October 13, 2000, No. 230. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/fin2209?ed=2000_10_13 (in Ukrainian)

21. Titomir L., Zhovtyak K., Savenko A. (2021) Rozvytok hotelnykh merezh v Ukraini ta shliakhy yikh rozshyrennia v misti Odesa ta Odeskoi oblasti [Development of hotel chains in Ukraine and ways of their expansion in the city of Odesa and Odesa region]. *Economy and society*, no. 32. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-11> (in Ukrainian)

22. Chy vkhodyt vash biznes u zonu ryzyku? [Is your business at risk?]. (2023). Available at: https://promo.ligazakon.net/karta-rizikiv-2023/?utm_source=ligazakon_net&utm_medium=main-

LZnet_menu&_ga=2.261100175.381469752.1704047070-1832977310.1684429131#_gl=1*ndlf*_gcl_au*MjgwNjE5MjQ3LjE3MDE3MTMyNzg (in Ukrainian)

23. Shevchuk Yu. A. (2020) Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku hotelnoho biznesu Ukrainy: chynnyky ta problemy [Current state and prospects of hotel development in Ukraine: critical factors and challenges]. *Problems of economic development. KNUVD Bulletin, Series: Economic Sciences*, no. 1 (143), 2020. Pp. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.30857/2413-0117.2020.1.4> (in Ukrainian)

24. Shchodo skasuvannya obov'язkovoї sertyfikatsii hotelnykh posluh ta posluh kharchuvannya [On Cancellation of Mandatory Certification of Hotel and Catering Services] : Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine dated 30.07.2012 No. 876. Registered with the Ministry of Justice of Ukraine on September 19, 2012 under No. 1595/21907. Amended and supplemented by the Order of the *Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine* dated January 26, 2018 No. 93. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/re21907?an=2&ed=2018_01_26 (in Ukrainian)

25. Yak zminyvsia hotelnyi servis pid chas viiny [How the hotel service has changed during the war]. January 25, 2023. Available at: <https://ribashotelsgroup.ua/blog/kak-izmenilsya-gostinichniy-servis-vo-vremya-voini/> (in Ukrainian)
